

Epävirallinen koheesioministerikokous 5.6.2026

Epävirallinen koheesioministerikokous 5.6.2026, Nikosia, Kypros

EU-puheenjohtajamaa Kypros oli kutsunut koheesioministerit epäviralliseen ministerikokoukseen Nikosiaan.

Kokouksena pääteemoina olivat jäsenmaiden näkemykset ja evästykset valmisteilla oleviin EU:n 'Right to Stay'- ja saaristostrategioihin.

Jäsenmaat antoivat vahvan tuen em. strategioiden laadinnalle. Jäsenmaat esittivät pääasiassa vallitsevia haasteita. Konkreettisia ratkaisuja ei juurikaan esitetty. Paikka-perusteisuus sekä haasteiden erilaisuuden tunnistaminen ja kohdennettujen toimenpiteiden tarpeellisuus nousivat laajasti esille. Myös valtavirtaistamista muihin EU-politiikkoihin koheesiopolitiikan lisäksi pidettiin tärkeänä.

Huomionarvoista useissa puheenvuoroissa oli EU:n itäisten raja-alueiden haasteiden esille nostaminen ja rinnastaminen pääteemoissa esitettyihin haasteisiin.

Suomea edusti ministeri Sakari Puisto, joka korosti puheenvuorossaan Suomen asemaa unionin itäisenä sivustana. Suomelle turvallisuus on fundamentaalinen kysymys ulottuen myös koheesiopolitiikan ulkopuolelle. Ministeri nosti esiin myös Suomen käytännössä olevan ulkomaan kaupan suhteen saarivaltio. Yli 90 % Suomen ulkomaan kaupan volyyymista kulkee Itämeren kautta.

EU-puheenjohtajamaa Kypros oli kutsunut koheesioministerit epäviralliseen ministerikokoukseen Nikosiaan. Jäsenmaiden lisäksi paikalla olivat edustettuina EFTA-maat Norja ja Sveitsi.

Ministeri Sakari Puisto oli Suomen edustaja kokouksessa.

Ministeritason edustus oli Suomen lisäksi Tšekistä, Romaniasta, Irlannista, Kreikasta (varaministeri) ja Liettuasta (varaministeri).

Paikalla oli myös Euroopan komission varapuheenjohtaja Mr. Raffaele Fitto.

Kokouksena pääteemoina olivat jäsenmaiden näkemykset ja evästykset valmisteilla oleviin EU:n 'Right to Stay' (sessio I) ja saaristostrategioihin (sessio II)

Kokouksen puheenjohtaja Kyproksen valtiovarainministeri Mr. Makis Keravnos avasi kokouksen. Pj. totesi avauksessaan koheesiopolitiikan roolin EU:n keskeisenä investointivälineenä sekä sisämarkkinoiden kulmakivenä.

SESSIO I – EU:N TULEVA 'RIGHT TO STAY' -STRATEGIA

Pj. viittasi keskustelun ensimmäisen teeman ('Right to Stay') osalta pj.n taustapaperiin, jonka mukaan epäsuotuisilla, syrjäisillä tai taantuvilla alueilla asuvien kansalaisten ei pitäisi tuntea olevansa pakotettuja lähtemään kotiseuduiltaan työpaikkojen, palvelujen, infrastruktuurin, asumisen, yhteyksien tai tulevaisuudennäkymien puutteen vuoksi.

Pj. viittasi Euroopan komission 6. toukokuuta 2026 Euroopan parlamentissa järjestetyssä korkean tason tilaisuudessa käynnistämään julkiseen tietopyyntöön ('call of evidence') EU:n 'Right to Stay' strategian valmistelua varten. Tietopyyntö oli avoinna 5. kesäkuuta asti.

Pj. nosti keskusteluun koheesiopolitiikan mahdollisuudet vaikuttaa heikoimmin kehittyneiden alueiden menestymisen edellytyksiin, mukaan lukien dynaamiset paikallistaloudet, koulutukseen ja osaamiseen, laadukkaaseen työllisyyteen, julkisiin ja yksityisiin investointeihin sekä riittävään infrastruktuuriin mukaan lukien pääsyn välttämättömiin palveluihin, kuten terveydenhuoltoon, lastenhoitoon, koulutukseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen.

Euroopan komission varapuheenjohtaja, aluekomissaari Raffaele Fitto nosti esiin 'Right to Stay' teemasta jo yhdeksännessä koheesioraportissa todetut haasteet liittyen väestödemiaan, nuorten poismuuttoon, sosiaalisiin ongelmiin, kilpailukykyyn ja saavutettavuuteen. Fitton mukaan koheesiopolitiikka ei yksin riitä haasteisiin vastaamiseksi. Erityisesti kilpailukykyyn, kuljetukseen, turismiin ja energian saatavuuteen tulisi panostaa. Tulevassa EU-strategiassa pyritään esittämään haasteisiin vastaamiseen uusia vaihtoehtoja. Fitton mukaan myös EU:n itäisten raja-alueiden strategia vastaa yllä mainittuihin haasteisiin.

Euroopan parlamentin 'REGI'-komitean varapresidentti Mr Francesco Ventola ja Alueiden komitean presidentti Ms Kata Tüttö antoivat vahvan tukensa 'Right to Stay' -periaatteen soveltamiselle. Molemmissa puheenvuoroissa korostettiin periaatteen valtavirtaistamista hyödyntäen laajasti EU:n eri politiikkoja.

Jäsenmaat antoivat vahvan tuen strategian laadinnalle. Useassa puheenvuorossa korostettiin todellista vapautta jäädä kotiseudulle fundamentaalisenä oikeutena kaikille EU:n kansalaisille ja Euroopan kaikki alueet huomioiden.

Jäsenmaat esittivät pääasiassa vallitsevia haasteita. Haasteiden kirjo oli hyvin laaja. Demografia, sosiaaliset haasteet ml. kohtuuhintainen asuminen, turvallisuusuhat, digiyhteyksien puute sekä osaamisen ja työpaikkojen puute tulivat esiin.

Konkreettisia ratkaisuja ei juurikaan esitetty. Paikkaperusteisuus ja monitasoinen hallinnointi paikalliset yhteisöt ja toimijat mukaan ottaen sekä haasteiden erilaisuuden tunnistaminen ja kohdennetut toimenpiteet nousivat kuitenkin esille. Territoriaalista ulottuvuutta korostettiin yleisesti.

Myös valtavirtaistamista muihin EU-politiikkoihin pidettiin tärkeänä. Todettiin, että koheesiopolitiikan toimet eivät yksin riitä. Tarvitaan myös integroitua politiikkaa.

Useassa puheenvuorossa EU:n itäisten raja-alueiden tilanne nostettiin esille uutena haasteena.

Parissa puheenvuorossa esitettiin erillisen 'Right to Stay' -osion sisällyttämistä koheesiopolitiikkaan. Samalla korostettiin, että ylimääräistä byrokratiaa ei tulisi luoda. Toimeenpanon yksinkertaistamiseen tulisi pyrkiä vahvasti.

Parissa puheenvuorossa todettiin, että haasteet ovat hyvin tiedossa, mutta niihin vastaaminen tehokkaasti on vaikeaa. Vaatii yhteisiä ponnistuksia toteuttamiskelpoisten ja vaikuttavien ratkaisujen löytämiseksi.

Etupäässä nettomaksamaiden puolelta esitettiin vaadittavien toimenpiteiden suhteellisuuden huomioimista korostaen kilpailukykyä ja EU-budjetin modernisoinnin tarvetta.

Ministeri Puisto korosti puheenvuorossaan Suomen asemaa unionin itäisenä sivustana. Suomelle turvallisuus on fundamentaalinen kysymys ulottuen myös koheesiopolitiikan ulkopuolelle. Puolustusteollisuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden tukeminen on Suomelle tärkeää.

Ministeri nosti esille myös harvan asutuksen Suomen itäisillä raja-alueilla, joilla esim. turismin menetykset ovat olleet huomattavia itärajan sulkeutumisen vuoksi. Itäisten raja-alueiden elinvoimaisuuden, kilpailukykyyn ja saavutettavuuden turvaaminen on Suomelle erityisen tärkeää.

Aluekomissaari Mr Fitto kiitti keskustelua, jossa esitettiin keskeiset haasteet. Mr Fitto totesi myös tavoitteen luoda tulevassa strategiassa vahva yhteys kilpailukykyyn ja koheesion välille.

Pj. päätti asiakohdan todeten koheesiopolitiikan ja 'right to stay' -periaatteen välisen tiiviin yhteyden sekä yleisen tarpeen vastata maantieteellisen tyytymättömyyden ('discontent') uhkaan.

SESSIO II – EU:N TULEVA SAARISTOSTRATEGIA

Pj. avasi keskustelun viitaten SEUT-sopimuksen artiklaan 174, jossa luetellaan epäsuotuisat alueet mukaan lukien saaret. Pj:n mukaan, vaikka em. alueiden kehittämisen rajoitukset tunnustetaan artiklassa 174, niiden käytännön vaikutuksia ei vielä järjestelmällisesti oteta huomioon EU:n politiikkojen ja rahoituksen painopisteiden suunnittelussa.

Aluekomissaari Mr Fitto taustoitti teemaa. Unionin alueella on 4 000 saarta kuudessatoista jäsenvaltiossa. Kolme jäsenmaata on saarivaltioita (Kypros, Malta ja Irlanti). Saarilla on yhteensä 17 miljoonaa asukasta. Komissio hakee keskustelusta näkemyksiä ja ideoita tulevan saaristostrategian laadintaan.

Mr Fitton mukaan strategian laadintaan ei ole lähdetty nollatilanteesta. Esim. kuluvalla ohjelmakaudella (2021–2027) saarilla on toteutettu kohdennettuja toimenpiteitä ja suunnattu niille huomattavasti EU-tukea (90 mrd). Fitto korosti myös lähtökohtana eri EU-poliitikkojen toimenpiteiden ja kansallisten toimien tarpeellisuutta.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean edustaja Ms Elina-Alexandra Calistru esitti komitean lausuman suositukset saaristostrategialle. Strategia tulisi linkittää 'right to stay' -periaatteen ja komission itäisten raja-alueiden tiedonannon kanssa. Strategiassa olisi tarpeen mennä myös perinteisten sektoripoliitikkojen ulkopuolelle integroiden systemaattisesti ns. saaristopakettin. Muun muassa kuljetus, digitalisaatio ja kestävä sininen kehittäminen ('blue economy') olisivat tärkeitä toiminta-alueita. Sovellettaviin valtiontukiin tarvittaisiin lisäjoustoja.

Jäsenmaat antoivat vahvan tukensa myös EU:n saaristostrategian laadinnalle.

Myös jäsenmaat, joilla ei ole saaria, antoivat tukensa todeten ymmärtävänsä saariin liittyviä rakenteellisia kehittämishaasteita.

Käyty keskustelu myötäili pitkälti ensimmäisessä asiakohdassa (sessio I) esitettyjä huomioita heijastaen siten 'right to stay' teemassa esitettyjä territoriaalisia haasteita.

Huomionarvoista useissa puheenvuoroissa oli myös EU:n itäisten raja-alueiden haasteiden esille nostaminen tässä yhteydessä ja rinnastaminen esitettyihin haasteisiin.

Todettiin laajasti paikkaperusteisuuden sekä integroitujen ja kohdennettujen politiikkojen ja valtavirtaistamisen tarve. Myös ulkorajoilla olevien saarien haasteet todettiin.

Muuan muassa asuminen ja nuorten asema, korkeat kuljetuskustannukset, ulkoiset shokit ja merikuljetusten turvaaminen mainittiin haasteina.

Esitettiin myös enemmän joustavuutta politiikkojen toimeenpanoon, toimien suhteellisuutta sekä saarten aseman vahvistamista EU:n lainsäädännössä ('island proofing').

Ministeri Puisto totesi puheenvuorossaan Suomen käytännössä olevan ulkomaan kaupan suhteen saarivaltio. Yli 90 % Suomen ulkomaan kaupan volyymista kulkee Itämeren kautta. Suomessa on myös runsaasti saaria. Ministeri viittasi myös Itämeren jäätymiseen usein talvisin. Tämä on puolestaan tuonut Suomen huippuosaajaksi jäänmurtajien valmistuksessa.

Ministeri totesi eri tarpeiden ja toimenpiteiden merkitystä unionin tasolla. Ministeri viittasi myös Suomen pitkäaikaisiin yhteistyön kokemuksiin Itämeren alueella erityisesti makrostrategian puitteissa. Lopuksi ministeri toi esiin Venäjän varjolaivaston uhat ja ympäristöriskit Suomenlahdella.

Pj. päätti teeman käsittelyn todeten saarten yleiset rakeenteelliset epäkohdat ja peräänkuulutti konkreettisten ja tehokkaiden ratkaisujen tarvetta.

Pj. päätti kokouksen varsinaisten asiakohtien osalta, jonka jälkeen Mr Carlo Alberto Manfredi Selvaggi esitteli muissa asioissa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen raportin nuorisotyöttömyydestä unionin alueella.

Suomen edustajat
Ministeri Sakari Puisto
Lars Aikala, erityisavustaja
Pasi Rantahalvari, neuvotteleva virkamies, TEM